

naj ono meče svoje zeleno-strupene klerikalne pušice.

Bilo je namreč lanskega leta meseca septembra, ko se je v Rihemberku na Goriškem odkrila spominska plošča pesniku Simonu Gregorčiču v spomin njegovega bivanja v rihemberski občini. Za to slavnost se je sestavil pripravljalni odbor, ki je takoj v začetku došlo, da sodelujejo pri slavnosti vsi domači zbori ne glede na stranke ali prepričanje.

Tako dogovorjeno, drugače storjeno. — Znanemu župniku Strancarju ni bilo po volji, da nastopijo pri odkritju rihemberski napredni pevci, zaradi česar je povzročil, da se naprednjaki slavnosti niso aktivno udeležili.

Uspeh teh spletkarj ni izostal. Na dan odkritja spominske plošče so nastali škandali, da so morali klerikalni slavitelji program po sili zaključiti.

Sedaj vam nastopi „Slovenec“ pobratim, brhka „Gorica“, ter vlije v uvodnem članku z dne 3. septembra lanskega leta celo golod gnojnice na osebe, ki so se najbolj trudile, da bi slavnost čim lepše uspela v čast neumrlemu pesniku, v čast rihemberskim slavitelcem, bodisi te ali one stranke.

Ta gnojnica je veljala v prvi vrsti rihemberskemu učiteljstvu! Očitno se je temu, da je uprizorilo vso demonstracijo, da je celo šolske otroke dovedlo do tega, da so se udeležili te demonstracije. Tako je pisala „Gorica“. V potrditev vsega tega so se vlekli v listu skozi tedne članki, hujskajoči šolsko oblast naj nastopi disciplinarno pot proti rihemberskemu učiteljstvu, češ ono je krivo vseh škandalov o priliki omenjenega odkritja.

V svoji škodoželjnosti si je domišljalo, to klerikalno glasilce gorisko, da je s temi napadi in hujskanji že obglavilo učiteljstvo v Rihemberku. A zgodilo se je, kar se je moralo zgoditi: Kdor drugim jamo koplje, sam pade vanjo.

Učitelji Plesničar, Možina, Bric so vložili proti „Gorici“ tožbo zaradi žaljenja časti, in dne 2. t. m. je bila določena razprava na porotnem sodišču v Gorici. Do razprave ni prišlo, ker se je uredništvo „Gorice“ zavezalo pred razpravo plačati vse troške in preklicati vse žalitve, ki so bile naperjene proti imenovanim učiteljem.

Ta preklic, oziroma to izjavo je prinesla „Gorica“ v štev. 46. z dne 9. t. m. in se glasi:

„Izjava. Podpisano uredništvo „Gorice“ izjavlja, da sta bila članka „Odkritje S. Gregorčičeve spominske plošče v Rihemberku“ in „K poročilu o nedeljski rihemberski slavnosti“ v številki 73. „Gorice“ z dne 3. septembra 1907, v kolikor se tičeta gg. učiteljev Pavel Plesničar, Anton Možina in Josip Bric, objavljena na podlagi napačne informacije, in obžaluje in preklicuje vse žalitve na njihov naslov. V Gorici, dne 2. junija 1908.“

„Gorica“ je torej vendar enkrat priznala, da zna krasti čast. Pljusko, ki jo je hotela prisiliti gori navedenim učiteljem, to pljusko je prismočila sebi na svoje razkrinkano lice. Veseli nas to iz srea! Nočemo dalje segati za kulise, od kod so izvirali vsi ti napadi, dasi nam je gradiva v obliki na razpolago. Pustimo to za danes, predaleč bi zašli. „Gorica“ sama torej lojalno priznava, da so bila vsa očitjanja „objavljena na podlagi napačne informacije“. To se pravi: Vse napadanje je imelo namen, škodovati bližnjemu moralno in materialno, pa

naj so strele v „Gorici“ prihajale od te ali one, morda celo posvečene roke! —

Z ozirom na opisano afero „Gorice“ z rihemberskimi učitelji bi svetovali, da postopa slov. učiteljstvo proti podobnim obrekovalcem samo in edino sodnijskim putem, kjer se seveda drugače ne da doseči zadoščenja.

Pridejo časi, da bo ljudstvo samo začelo spoznavati klerikalne osrečevalce ter obrnilo hrbet vsem, ki poznajo samo napadanja, maščevanje, sovraštvo, a ne krščanske ljubezni.

H koncu še besedo goriškimi*) „krščansko mislečim“! Ali vas ne oblije rdečica sramu, da napada „Gorica“, ki je pač vaša vneta zagovornica, na tak način vaše stanovske tovariše, ali ne čutite boli v svojem krščanskem ponosu, da mora ravno ista „Gorica“ izreči nad seboj bridko obsodbo, „da obžaluje in preklicuje vse žalitve“ na naslov vaših stanovskih tovarišev?!

Nemški „Schulverein“.

Celovec, 10. junija 1908.

Dne 8. t. m. je imel nemški „Schulverein“ svoje glavno zborovanje v Celovcu. Na tem zborovanju je bilo zastopanih 481 podružnic s 63.641 glasovi in 668 delegatov s 1523 glasovi. Udeležile so se skupščine vse nemške politične stranke. Prišel je nemški minister-rojak Henrik Prade, ki je v svojem govoru naglašal, da niso nemške obrambne organizacije nobena bojna društva. Nemci hočejo ohraniti samo to, kar je nemškega, in zagotoviti nemškemu otrokom nemško vzgojo.

Med raznimi nemškimi poslanci je bilo videti tudi krščanskosocialnega nemškega drž. poslanca Sturma z Dunaja, alias Šturma, rodom Slovenca, ki je bil svoje dni profesor v Novem mestu in predsednik tamkajšnjega slovenskega pevskega društva. Sedaj je renegat, zato ga ceni tudi — „Slovenec“.

Skupščina sta pozdravila klerikalca minister Dr. Gessmann in predsednik državnega zbora, dr. Weisskirchner, pozdravil jo je tudi dr. Pernerstorfer, eden voditeljev socialne demokracije.

„Schulverein“ je imel v tem letu 636.473 K dohodkov, za 134.655 K več kot lani.

„Schulverein“ porabi največ svojih denarnih sredstev za nemško šolstvo v slovenskih deželah, predvsem na Spodnjem Štajerskem. To je priznal sam odbornik dr. Wotava.

Nov dokaz: Nemški „Schulverein“ je dovolil po poročilih nemških listov izredno visoko podporo za nameravano nemško šolo pri Sv. Lenartu v Slov. goricah. Dovolil je tudi podporo za zidanje nove šole na Sladki gori pri Omureku in za nemško šolo v Šiški pri Ljubljani. —

Kaj pa naša družba sv. C. in M.? Kaj pa naši klerikalci?! — — —

Starši, dajte nadarjene sinove študirat!

Tako pozivlja „Domovina“ slovenske starše, pišoč dalje: Šolsko leto se bliža svojemu koncu, in marsikateri oče premišljuje o prihodnosti svojih otrok. Če želiš, da bi se tvojemu otroku boljše godilo, kakor se morebiti godi tebi, ne

*) In kranjskim!

Uredn.

zamudi dati otrokom, posebno fantom, višje izobrazbe! Posvetuj se z domačim učiteljem, in on ti bo svetoval, kam s fantom. Morebiti ima veselje in nadarjenost do študiranja; izpolni mu to željo, če ti je le mogoče! Višjih šol, ki bi nadaljevale ljudskošolsko omiko, Slovenci, žal, še nimamo drugih kakor gimnazije. Pomagajmo si z njimi! Saj ni treba, da bi moral ravno izvršiti vso gimnazijo in potem še visoko šolo, to namreč stane mnogo truda in denarja, saj je že dovolj, če ima par razredov kake srednje šole, za vedno se mu bo poznalo in lažje mu bo hodilo, naj se potem že obrne, kamor se hoče. Ali ne vidiš, da danes ne odločuje samo pridnost in denar, temveč časih še bolj tisto, kar ima kdo v glavi?

Če pa nameniš sina za študiranje, začni že takoj s pripravljanjem! Pozvedi, kar se zahteva za sprejemni izpit, domači učitelj bo ti gotovo rad šel na roko, skrbi, da se fant med počitnicami telesno in duševno okrepi, potem pa ga privedi 4. julija ali 16. septembra k sprejemnemu izpitu. Skrbi nadalje za dobro stanovanje, od tega je časih odvisen ves napredek, a tudi med letom ga ne puščaj samega, priidi večkrat pogledat in povprašat!

* * *

Temu pozivu dostavljamo: Učiteljstvo naj gre staršem na roko, ko ustvarjajo otrokom bodočnost. Naj bo tudi v tem primeru učiteljstvo svojemu ljudstvu — dobitnik.

Glas iz Gorice.

Dne 3. t. m. smo imeli v goriškem okraju uradno učit. konferenco po sledečem vzporedju:

1. Uradna naznanila.
2. Opazke c. kr. okrajnega šol. nadzornika.
3. Kako naj širi šola med narod smisel za snago? — Poročal tovariš Peter Medvešek.
4. Šolske hranilnice. Poročala tovarišica Kristina Doljakova.
5. Roditeljski večeri. Poročal tovariš Rudolf Vižintin.
6. Poročilo komisije za okrajno učiteljsko knjižnico.
7. Volitev komisije za okrajno učiteljsko knjižnico.
8. Volitev stalnega odbora za prihodnjo okrajno učiteljsko konferenco.
9. Samostalni predlogi.

I.

C. kr. okrajni šolski nadzornik Franc Finšger pozdravi kot predsednik vse konferenčne člane, predsednika c. kr. okrajnega šolskega sveta g. grofa Henrika Attemsa, ki ga je učiteljstvo živahno pozdravljalo, ker je v resnici naklonjen šolstvu in učiteljstvu. Pozdravil je tudi ravnatelja ženskega c. kr. učiteljskega in vse navzoče nečlane konference. Za svojega namestnika je imenoval tovariša Tomaža Juga, ki je že petdeseto leto aktiven v učiteljski službi, ter prešel k dnevnemu redu.

Prej je še dvorni svetnik g. grof Henrik Attems kot predsednik c. kr. okrajnega šolskega sveta pozdravil učiteljstvo, zagotovil svojo naklonjenost do šolstva in želel, da bi konferenca rodila obilega sadu za blagor naše mladine.

*) In višjo realko v Idriji.

Uredništvo.

V dolgem in lepem govoru je omenjal predsednik Finšger šestdesetletno vladanje našega viteškega glavarja in poudarjal razvoj slovenskega šolstva in naše kulture v tej dolgi dobi težkega in trudapolnega vladanja vseh avstrijskih narodov pod blagonsnim žezlom tega mogočnega zaščitnika prosvete in napredka v naši očetnaji. Svoj govor je zaključil predsednik s slava-klicem Njegovemu Veličanstvu, in učiteljstvo je zapelo cesarsko pesem z željo v srcu, da bi blagoslovna vladarjeva roka podpisala v najbližji bodočnosti nov šolski zakon, ki bi rezal šolstvu in učiteljstvu boljši kruh nego tolikokrat z obupom imenovani § 55. Tudi to se zgodi, le pogumno naprej — na delo! Poslalo se je kabinetni pisarni vdanostno adreso za Njegovo Veličanstvo!

Predsednik je vzpodbujal učiteljstvo k popolnitvi samoobrazbe in z vnetimi besedami priporočal Slov. Šol. Matico.

II.

Z dobrohotnimi opombami je hvalil naše vrline in grajal naše hibe pri vsem pouku na šolah svojega okraja po posameznih predmetih. Vse opomnje so bile izbrani podagoški, didaktički in metodiški aforizmi priznanega šolnika. Tako je prav!

III.

Lepega predavanja tovariša Medveška ne morem s kratkim opisom očitati v teh vrstah. Ako bi izpustil le stavek, bi ne bila več to ona lepa harmonična celota, ki jo naj spretni tovariš Peter Medvešek priobči v našem lepem družinskem listu „Domače ognjišče“. Podrobne debate so se udeležili tovariši Bajt, Alojzij Urbančič, Balčič i. dr. Predlogi poročevalčevi so bili soglasno sprejeti.

IV.

Poročevalka tovarišica Kristina Doljakova je dokazala s svojim referatom, da je spretna poznavalka nežnih otroških src in se izreka proti obligatorični uvedbi šolskih hranilnic. Izzvala je živahno debato pro in contra s tovariši Bajt, Marmolja, Alojzij Urbančič, Križman in drugi. Konferenca se je končno izrekla v smislu predloga marljive poročevalke in prepustila je tudi v tem oziru za uvedbo šolskih hranilnic dosedanje zlato prostost.

V.

Tovariš Rudolf Vižintin je s svojim spretnim peresom zažrtal glavne misli o ureditvi roditeljskih večerov tudi v našem okraju v smislu strokovnjškega dela neumornega nadzornika Pribila, ki ga je izdala naša dična Slov. Šolska Matica. Živahna debata vseh tovarišev je pričala, da bomo tudi na Goriškem slušali poročevalčevim izvajanjem.

VI. in VII.

Uredniki okrajnih učiteljskih knjižnic so podali svoje statistične podatke, na kar se je zopet z vzklicem volil prejšnji knjižnični odbor (tovarišica Krsninova in tovariš Bajt za ajdovsko, Lavrenčič za gorisko in Vrč za kanalsko knjižnico).

VIII.

Soglasno je bil izvoljen tudi za to leto prejšnji stalni odbor za okrajno učiteljsko konferenco.

IX.

Samostalnih predlogov ni bilo, ker itak vsakdo spravi svoje težnje pred forum c. kr. okrajnega šolskega sveta s posameznimi vložki.

Dalje v prilogi.

Nomadi.

Spisal Ferdo Plemič.

S prvimi lastavicami prihajajo, z zadnjimi odhajajo ljudje votlih lic, mrzlično žarečih oči, moderni Nomadi.

Rezek veter zgodnje pomladi piha preko poljan in morja. Tedaj se odpro težka vrata, in v šolsko poslopje stopi mož izredno izstradanega života, zabojček pod pazduho. V veži nekoliko postoji, položi svoje breme kaj previdno na gazometer, ki se inace dolgočasi tam v kotu, si popravi razmršene lase ter poravnava privihnen ovrtnik svoje tenke suknjice.

Iz nekega razreda se razlega pesem:

„Pomlad je že prišla...“

Da, prišla je, in z njo prvi nomad, fotograf, specialist za otroške skupine, sredi katerih kraljuje navadno več ali manj resni obraz učitelja z več ali manj pedagoško privihnanimi brki.

Ko se je mož v veži dovoljno tojetliral za boljšo družbo, pozveduje pri šolskem slugi, je li in kdaj bi se dalo govoriti s šolskim vo-

v raznih letih posamezne oddelke iz sv. pisma po Lutrovem prevodu. — Tako je preložil do l. 1577. na slovenski jezik ves novi testament in izdal tudi veliki katekizem z dvema razlagama, ves psalter Davidov in mnoge cerkvene pesmi. — Vsega skupaj je napisal Trubar 25 knjig in večina jih je bila tiskana v Tilingu.

V tem času pa so se razmere na Kranjskem jako izpremenile. Večina meščanstva in deželni stanov je bila lustrska. Deželni stanovi so ustanovili evangelijsko gimnazijo in poklicali l. 1558. Trubarja nazaj na Kranjsko ter ga postavili na čelo protestantovske cerkve na Kranjskem. Ko pa je po smrti Ferdinanda I. prevzel vladno Karel, se je moral umakniti Trubar l. 1564. s Kranjskega, kamor se je vrnil samo še l. 1567., in sicer samo za kratek čas. Trubar je namreč izdal l. 1564. cerkveni red (evangelijski), nadvojvoda Karel pa se je čutil s tem užaljenega na svojih pravicah, češ, da je ustanavljal cerkveni red vladarska pravica.

S Kranjskega novič pregnani Trubar je bil najprej župnik v Laufnu ob Nekarju in po-

zneje v Derendingi pri Tilingu. Tukaj je prav marljivo spisoval slovenske knjige, živahno občeval z deželnimi stanov kranjskimi ter podpiral slovenske mladeniče, ki so študirali na evangelijskem vseučilišču v Tilingu. Kranjska dežela mu je do smrti plačevala plačo, ki jo je prejemal v Ljubljani, namreč po 200 tolarjev na leto. S tem denarjem je podpiral zlasti tiste dijake, ki so bili pregnani zaradi vere. Trubar je bil sploh človekoljuben, silno delaven in energičen mož. Še na smrtni postelji je narekoval svojemu pisarju Lutrovo postilo.

Umrli je dne 28. julija 1586. l., star 78 let. Pokopali so ga v Derendingi z velikimi častmi.

Napis na Trubarjevem nagrobnem spomeniku.

Kakor znano, je Trubar pokopan v Derendingi. — Tam je na njegovem grobu napis v latinskem jeziku, ki se glasi v slovenskem prevodu:

Mož v tem grobu leži, mož svet iz slovenskega roda, Primož, ki bil je glasnik Kristusa svojega zvest. Prvi napolnil je on s pobožnostjo pravo Ljubljano, z doma pregnan je povsod božjo besedo glasil. Rotenburg v njem imel je zvestega oznanjevalca, v Kemptenu on je slavil z glasom donečim Boga. Urach nato ga sprejel spet v vrttembergško je zemljo. v Laufenu bil učenik in v Derendingi potem. V jezik domači on prvi prestavil je svete bil knjige, božjo besedo glasil daleč na vzhodni je kraj. Oče sirotam je bil in gostom prijatelj, podpornik, življenje, kako bilo je vredno časti! Hrabro se je bojeval in modro končal je življenje. hranil je nauk čisto, ki ga je vedno učil. Slava njegova zato bo s Pavlom enako mu večna, ki ne uniči je čas, ki bo ostala na vek.

gami ali pa potom naših učiteljskih zastopnikov.

Predsednikov namestnik starosta Jug se je zahvalil predsedniku Francu Finšgerju za spretno vodstvo konference in z naklonjenost do učiteljstva in vneto skrb za razvoj našega šolstva. Odkritosrečni „Živio“-klici so pričali, da je med goriškim učiteljstvom in njegovim nadzornikom najlepše sporazumljenje, ki rodi najlepše uspehe za razvoj šolstva in učiteljstva.

Predsednik je z lepimi besedami zaključil to konferenco, ki je zopet dokazala, da korakamo naprej k prosveti!

Naš sivolasi tovariš Tomaž Jug je koncem konference vzel s prelepimi besedami slovo od vsega učiteljstva, ker je vložil prošnjo za pokojnino sedaj, ko je vstopil že v petdeseto svoje službeno leto! Solze so mu igraje v blagih očeh in izzvale so solze spoštovanja in ljubezni v očeh vseh tovarišev in tovarišic, ki poznajo to zlato Tomaževo učiteljsko srce.

Tovariš Alojzij Urbančič se je v imenu učiteljstva poslovil od našega ljubljenskega staroste z daljšim lepim govorom, v katerem je poveljeval neumorno njegovo delovanje v dolgi dobi petdeset let. Slikal je učiteljske boje in plemenite čine v zadnjih letih pod predsedstvom Tomaža Juga — tega vzorno plemenitega tovariša, ki je vedno imel v vsem polstoletju svojega aktivnega učiteljevanja odprto roko in odprto srce za učiteljske zadeve. S solznimi očmi smo stiskali blagotvorno roko blagega staroste, in naša srca je prešla misel: Živel, naš Tomaž, srečno še polstoletja v trdozasluženem pokoju!

V narodnem hotelu „Pri zlatem jelenu“ se je do treh popoldne vrstila napitnica za napitnico. S svojo navzočnostjo sta nas počastila tudi visokorodni grof dvorni svetnik Attems in priljubljeni nadzornik Fr. Finšger. Hvala jima!

Potem so pa bile prve pevske vaje v dvorani Slovenske čitalnice, ker se goriško učiteljstvo pripravlja za sprejem naše dične „Zaveze“ v mesecu septembru.

Vsemu slovenskemu in hrvaškemu učiteljstvu naj velja: „Na veselo snidenje v Gorici!“ J. a. z.

Vesti iz Istre.

Družba sv. Cirila in Metoda za Istro je imela koncem 1907. leta 98.000 kron dohodkov. Imetje družbe znaša 236.000 kron. Družba ima sedaj 27 ljudskih šol, dva otroška vrta in 45 učnih oseb.

Glavna skupščina te družbe se je vršila v Pulju dne 31. maja letos. Lahko so tedaj provzročili velike izgrede; zaradi tega je poslanec Mandić dne 6. t. m. vložil na ministrskega predsednika in na ministra za notranje stvari interpelacijo, ki posnemljemo iz nje:

Nekoliko dni pred to skupščino so si prizadevali nekateri italijanski listi v Trstu in Istri, da z zastraševanjem in hujškanjem oblasti

diteljem, ter je li ta družaben človek, ki si da kolikortoliko kaj dopovedati, ali pa ima navado metati „umetnike“ kratkomalo na cesto in zrak. Po teh informacijah pri Cerberu koraka naravnost k avdijenci v voditeljsko sobo. Predstavi se najprej, potem pa jame govoriti z namazanim jezikom, kako važno je fotografiranje z vzgojeslovnega stališča, češ, pri tem delu doživimo lahko izredno redko prikazen, da nam 50 do 100 bubev stoji lepo v miru. Da pa je on dober fotograf, ki se mu je le po nesreči zlomil en klin na lestvici do dvornega fotografa, o tem ni dvoma, to izpričujejo že razni vzorci njegove umetnosti, ki jih hkrati pokaže in ki imajo le to napako, da jih sam ni izdelal.

Voditelj zmaja z glavo, mrmra nekaj o slabih izkušnjah, slednjč seveda privoli. In tedaj roma ves popoldne razred za razredom na dvorišče, kjer se postavlja v mične skupine.

Čez par dni prinese fotograf že izdelke v naročenem številu ter pobere z globokim klanjanjem denar.

Ti pa stojiš tu še dolgo časa, zmajaš z

in občinstva preprečijo skupščino, kar pa se jim ni posrečilo.

Ob 8. uri zjutraj je bila na „Narodnem domu“, kjer se je imela vršiti skupščina, izvešana hrvaška zastava, kakor se dogaja drugod ob svečanostnih prilikah.

Ta zastava ni dala povoda ni prej ni tedaj nikakemu pojavu ali neredu. Dasi je mimo „Narodnega doma“ hodilo mnogo italijanskih meščanov, se ni nihče srdil ali izpodtikal zaradi zastave. Redarstvo pa je vendar odredilo, naj se zastava sname. Medtem se je hrvaško meščanstvo zbralo na obali, da sprejme izletnike iz Liburnije, ki so imeli dospeti s parobrodom. Medtem, ko je narod čakal na obali, je dal redarstveni svetnik Osti po gasilcih sneti zastavo, ki so jo ti poslednji hoteli odnesti s seboj, kar so pa navzoči Hrvatje vendar preprečili. Tem povodom je omenjeni svetnik Osti glasno rekel: „Was, wollen sie mich den ganzen Tag mit dieser dreckigen Fahne foppen!“ — kar je provzročilo strašno ogorčenje pri njih, ki so ga umeli. Narod je, posluživši se svoje pravice, zopet postavil zastavo na njeno mesto. Ali g. Osti se ni mogel nikakor umiriti ter je naročil gasilec, naj s silo snamejo zastavo. Šele tedaj so začeli otročaji — ne pa trezni meščani — kričati in se dreti: „Dol se zastavo! Ven s Hrvatli!“ in še drugače zasramovalno vzklikati. Boječ se, da bi mnogoštevilno navzoče naše občinstvo začelo reagirati, so naši prvaki obljubili redarstvenemu svetniku, da sami snamejo zastavo, ako se gasilci odstranijo, kar se je tudi zgodilo.

Na skupščino je došla iz Trsta in notranje Istre množica izletnikov z vlakom ob 11. uri. Na kolodvoru je pričakovala izletnike italijanska mladina iz vseh razredov meščanstva ter je od kolodvora pa do „Narodnega doma“ spremljala izletnike s silnim kričanjem, življenjem, pevanjem zasramujočih in žaljivih pesmi in vsakovrstnimi brezsravnimi vzkliki. Izletnike je spremljalo na straneh par oboroženih orožnikov; pri javnem vrtu šele je redarstvo poizkušalo, da bi demonstrante razgnalo, kar se mu je tudi posrečilo za hip; ali organizirali so se zopet, šli dalje in izzivali in kričali na isti način.

Izletnikom, posebno pevskega društvu iz Trsta, je redarstvo strogo zabranilo nositi kakršnesibodi društvene znake. Na povratku izletnikov iz Pulja pa so se ponovili isti izgredi kakor ob prihodu na kolodvoru.

Iz navedenega se more posneti, kako državljansko svobodo in zaščito oblasti uživajo Hrvatje in drugi Slovani v Pulju. Ker je bila skupščina prijavljena več dni poprej in je bila s tem dana oblasti prilika, da poskrbi za vzdrževanje miru in reda, tako da je bilo celo — kakor se govori — pozvano v Pulj orožništvo iz onega okraja in konsignirano vojaštvo v kasarnah, je bilo lahko oblasti preprečiti vsak in tudi najmanjši nered, da je imela le dobro voljo in se zavedala svoje dolžnosti.

Skupščinarji — ni domači ni vnanji — niso dali niti najmanjšega povoda za kakršnosibodi izzivanje, ker so toliko z obali kolikor s kolodvora in nazaj šli popolnoma tiho in mirno, sneli svoje znake, in je bila sneta tudi zastava z „Narodnega doma“, ker so se vzdrževali vsakega vzklika radosti ali oduševljenja, se

glavo ter ugiblješ in ugiblješ, kaj neki pomeni ta megleni rebus v tvoji roki, ki ti ga je naložil odlični umetnik.

Solnce sije že gorkeje, vreme se je ustanovilo, trop nomadov se utabori na travniku tik šole. Na njihovem šotoru blesti napis: „Svetovni cirkus“. Ne mine teden, in že pride nomadski glavar osebno v šolo. Naravnost jo ureže k voditelju in se nič ne informuje pri slugi. Čemu tudi! Pisano dovoljenje ima od šolske oblasti, da sme uprizorjati otroške predstave. Na skrbno voditeljevo vprašanje, je li bo predstava tudi dostojna in primerna šolski deci, odvrne ponosno:

„Gospod direktor, jaz sem tudi direktor in vem, kaj je prav in kaj ni prav!“

Danes pa medvedar. Ta niti ne prestopi šolskega praga. Zakaj neki! Njegov medved ne rabi več pouka, ker je sploh čudež učenosti. On sam pa tudi nima kaj iskati v šoli. Pač pa se postavi pred šolo in začne piskati in piskati. In piska in piska, da vam izpiska iz učenecv vse zanimanje za lepe računske operacije, in piska in piska, dokler si pripiska

izogibali vsakemu spopadu z italijanskimi meščani in niso reagirali na krvave provokacije, samo da se ne kali mir in red ter da se ne da nasprotnikom izgovora za opravičevanje, češ, da so izletniki prišli v Pulj koga izzivat.

Ob takem razpoloženju Hrvatov, ki so se zbrali v Pulju kakor člani čisto kulturne ustanove, se mora najodločneje obsojati oblast, da ni preprečila teh divjaških prizorov od strani protivnikov, o katerih je vedela iz njihovih listov, da se pripravljajo na izgred in napade.

Zaradi vsega tega se usojamo vprašati njiju prevzvišenost:

1. Je li vajinima prevzvišenostima znano, da so bili na skupščini šolske družbe sv. Cirila in Metodija za Istro dne 31. maja t. l. v Pulju skupščinarji brez nikakega povoda vzpostavljeni divjaškim napadom in žaljenjem od strani italijanske mladine, ne da bi bila redarstvena oblast ukrenila potrebne odredbe v zaščito miru, reda in državljanske svobode?

2. Sta li vajini prevzvišenosti voljni dati izvesti strogo preiskavo proti onim javnim činiteljem, ki so ne samo zanemarili svoje dolžnosti, marveč so tudi sami s svojim postopanjem in celo žaljenjem hrvaške zastave izpodbujali italijanske izgrede?

3. Sta li vajini prevzvišenosti voljni odrediti potrebno, da se taki pohujšljivi dogodki vbodoče ne bodo več dogajali in da bo našemu narodu v Istri zavarovana državljanska svoboda?!

V poslanski zbornici je 13. t. m. govoril poslanec Spinčić. V svojem govoru se je bavil z upravo v bogočastnih in učnih stvarih na Primorskem. Pritoževal se je, kako da se iz Istre potiska slovanski jezik in se preganja slovanske duhovnike. Ako hočejo Hrvatje imeti šolo, si jo morajo ustanoviti iz lastnih sredstev. Govornik je grajal, da je število hrvaških učiteljev tako majhno, in se pritoževal nad protežiranjem Italijanov na polju šolstva. Preden se ustanovi italijansko vseučilišče, se mora dati Hrvatom in Slovincem ljudske, srednje in obrtne šole. Tudi železniški minister hoče germanizirati in daje pri uradništvu prednost svojim pristašem; istotako je pri finančni in politični oblasti.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 25. junija t. l. ob 1/2 11. uri popoldne v Konjicah po sledečem vzporedno: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in vplačevanje udnine. 3. Poročilo o zadnjih dveh roditeljskih sestankih in razgovor o nadaljnjem prirejanju sestankov po okraju. 4. Roditeljska vprašanja. Predava to. Kožuh. 5. Teme za uradno konferenco. Poročevalca tovariša Jurko in Brumen. 6. Volitev delegatov za letošnje glavno skupščino „Zaveze“ v Gorici. 7. Vprašalna škrinjica. 8. Predlogi in slučajnosti. K obilni udeležbi vabi vljudo načelnik.

Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo je zborovalo dne 14. junija pri sv. Križu na Slatini. Bil je v resnici lep dan in želeži je, da bi pokazalo učiteljstvo še večkrat tako požrtvovalnost in veselje do sloge in stanovske zavesti. Tudi tovariši in tovarišice, ki še niso bili v naši organizaciji, so se odzvali pozivu ter se priklopili društvu. — Predsednik tov.

brez drugih okolščin dovoljenje, gledalce in denarce.

In tako se vrste drug za drugim. In če službuješ dlje časa na eni šoli, narediš mnogo novega znanja v teh „umetniških“ krogih, a pozdraviš tudi marsikaterega starega znanca. In na poslednjih ti bo jasen pregovor, da umetnik nima sreče. Od leta do leta ti prihaja vedno bolj razdrapan, vedno bolj sestradan.

Tako smo poznali takega nomada, ki se je sprva predstavljajal s celo trumo umetnikov ki jim je bil glavar, kasneje le še s svojo družinico, lani pa je prišel čisto sam. In vse, kar je hotel in znal še pokazati naši nadebudni mladini, so bili kozolci, ki ji je hotel on preobračati, kar mu pa mi nismo dovolili, ker se nismo mogli dodobrega prepričati o velikem vzgojnem pomenu te umetnosti. In tako je odšel.

V vratih pa je še postal in obrnil žalosten pogled svojih sivih oči tja v jesen. Vzdihi je, a potem je nadaljeval svojo nomadsko pot z lahko culico, s težkim srcem.

Kurba s pozdravlja najprej vse skupaj in se zahvali tov. svetokriškemu nadučitelju za njegovo prijaznost, da je radevolje prepustil sobo za zborovanje, da smo se lahko zbrali v šoli, na kraju, kamor sodimo. V nadaljnjem govoru izjavlja, da smatra učiteljstvo za obsežno obitelj, v kateri imajo vsi udje iste težnje, iste zahteve, in v kateri mora vladati sloga, če hočejo imeti uspeh pri svojem delu. In ravno v društvu je prostor, kjer se zbiramo, da si potožimo svoje težave, da se pomenimo, drug drugemu svetujemo ter si pomagamo. Kdor ne spozna koristi, ki mu jih nudi organizacija, je slep iz predsodkov ali pa namenoma. Saj delamo tu vsi za enega, eden za vse. In kakor je častno za tiste, ki se zavedajo svoje stanovske dolžnosti ter so udje društva, tako je nečastno za tiste, ki ne vedo, kaj bi morali. Naše društvo je res zdravo drevo, da so še tuptam nekatere suhe vejice, ki jih bo treba otrebiti in sploh odvreči... V nadaljnjem govoru pozdravlja predsednik še posebej tov. Peska, ki je bil toliko prijazen, da se je odzval našemu vabilu ter prišel enkrat tudi k nam v našo ožjo sredo; dalje gospo Ozmečev iz Kostrivnice, gđ. Dobnikovo, tov. Reclja iz Št. Jurja ter nanovo pristopivši članice tov. Karlo Greherjevo od sv. Florjane, tov. Zoro Senčarjevo od Sv. Križa in tov. Fr. Korbarja od Sv. Petra na Medvedjem selu. Pristop sta naznanila dalje tov. Hugo Plhak in Angelika Jakličeva, oba s Sladke gore.

Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Med dopisi je omeniti: Okrožnico „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, v kateri naznanja ustanovitev stalnega odseka pri „Verbandu“, ki se peča z izboljšanjem našega gmetnega stanja. — Dopis „Zaveze jugoslov. učit. društev“, ki poziva na zborovanje v Prago ter na prispevek za Jan Legov spominek. Določi se 10 K. Tov. Fr. Zopf iz Pristove je poslal dopis, v katerem predlaga ustanovitev „Jubilejskega učiteljskega sklada v podporo v bedi se nahajajočih članov učiteljstva“. Ker tov. predlagatelj ni bilo osebno, se je sklenilo nadalje se posvetovati o tej zadevi takrat, ko bo tovariš sam natančneje obrazložil svoj predlog. Tov. Pesek omenja, da se bavi z enako idejo tudi socialni odsek in da je hvalevredno, če se zanimajo za to tudi posamezna društva in pridejo takorekoč že na pol poti naprej.

Nato je sledilo predavanje tov. Peska, ki je črtal v kratkih potezah pot, po kateri hodi in mora hoditi socialni odsek, če hočemo, da rodi tisto, kar od njega pričakujemo in smemo pričakovati. Iz njegovih izjavanj posnemamo te-le zahteve: 1. Naša učiteljska zborovanja morajo biti boljše obiskana. Da se to ne godi, so kriva poleg brezbriznikov tudi društva sama, ker ne poskrbe za zanimivost pri zborovanjih. Zato se je odločil socialni odsek, da bo pošiljal na zahtevo društev govornike, ki bodo govorili o aktualnih vprašanjih kakor tudi podavali poučno zanimiva predavanja. Gotovo je, da izbudi tako postopanje zanimanje in ne bo več čitati po listih vednih in vednih tožb o slabem obisku ter o nezavednosti. Nič manjše važnosti kot zborovanja, so večkratni učiteljski sestanki in krožki, kjer se pomenijo tovariši o krajevnih razmerah in zahtevah in določajo sistem, po katerem je mogoče delovati v tistem kraju, ker le v sistematiškem delu je spas naroda in z njim spas učiteljstva. Nadalje govori o skupnem pevskem zboru, o prirejanju gledaliških predstav, kar bi podeljevalo kot posvetno delo učiteljstvu ugled ter mu tudi podeljevalo organizacijskih gmetnih pripomočkov. — Pri „Narodnem svetu“ v Celju je zahteval socialni odsek, da dobi tudi učiteljstvo v predsedstvu svojega zastopnika, istotako tudi v „Narodni založbi“, pri kateri naj učiteljstvo zaradi njenega izobraževalnega smotra pridno sega po deležih; saj je „Narodna založba“ edina, ki izdaja v resnici narodni časopis ter poučne knjige za naše ljudstvo. Poziva učiteljstvo, naj deluje na to, da pristopijo društva „Zveze narodnih društev“, da postavimo falango proti raznim mladeniškim in dekliskim družbam. „Sicer pa,“ pravi govornik, „mora biti naš najvišji zakon ter edini smoter procvit šole in naroda brez ozira na stranke. Stara liberalna stranka je zaspala, in tudi klerikalno drevo ne bo raslo v nebesa, ker premnogi črvi izpodjedajo koreninice.“

Mi pa glejmo, da sadimo na mestu starih podrtih dreves, mlada, sveža in zdrava drevesca. Mi se ne spuščamo z nobeno stranko v boj, tudi s klerikalizmom ne; saj bo zamrl sam — nam gre le za delo, delo in delo“. Govornik konča z apelom na šmarsko-rogaško učit. društvo, ki je v delu in zavednosti itak vedno prednjačilo, naj tudi vbodoče dela in podpira stremljenja, ki si jih je začrtal socialni odsek.

K izjavanjem tov. Peska sta še govorila tov. Flere in Brišnik, na kar se mu predsednik presrečno zahvali ter ga prosi, naj pohiti še večkrat v našo sredo.

Predavanje tov. R. Košarja o tajni kvalifikaciji je moralo izostati, ker je bil tov. nepričakovano zadržan. Odpadlo je tudi poročilo o „Zvezinem“ zborovanju, kar je poročevalec Flere utemeljeval s tem, ker nas je čas prehitel in ker je itak prinesel natančno in obširno poročilo „Učit. Tov.“.

Pri slučajnostih nas razveseli tov. H. Šumer z novico, da je dosegla svota za Strmškov